Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De legibus - Cod. Ettenheim-Münster 220

Münzer, Franz

[S.l.], 1715

Sectio 2da

urn:nbn:de:bsz:31-122324

Visual Library

stendum ē pro lege quo qui iure suo possidet, nisi sit revocatio abrogatio privilegii
et iuris communis, non solum abrogatio extenda erit favorabili, ut poteris ad observantiam revocat iure communi; cum observantia expetit reipublicae ita tamen cum
quo agentio. Id sincere nulla clausula expressa derogatoria addita sit, ut prius
lex posterior priore abrogat, sublata ut derogat, et duo quamvis ad invicem con-
silium pondunt, etsi expresse adinvicem gravantur, ambo in suo vigore consistunt, in iis
autem quae posterior priori expresse gravantur, priori in posteriore derogat, quam
legislator leges suas sibi profuturis, adeoque priori derogare tenetur, etsi in posterio-
rem illa ~~contra~~ inferat, in aliis autem abrogat, deducta ex communi regula
iurisperiti quae etiam habetur in lege proceptu de appellatione in hoc verbo quod in
posteriori lege specialiter in specie expressum, id veteribus legibus constitutum, derogat
videtur et intelligendum. ubi in specialiter expressum illaque specialiter derogatum sine
in clausulae sine in negotiis illitatum.

Sed in adventendum quomodo dicta tum ~~et~~ intelligenda quo prioris legis Florentiae, 199.
nautum quo et particularis quoque constitutiones, quae in derogat in legis posteriore etiam si
fuerint universales, nisi de iis fiat expressa mentio in clausula revocatoria, ut
habetur expresse in Capit. 1. de constitutionibus in 6. quod totum ~~ad~~ definitione pro plenioris dilucida
intelligentia dixi, et autem huius rei: Quia Romanus Pontifex, Quinta ad in
ferendo rectoris sui consulta Urbis constitutione quendo posteriore, priore quoque de
ipsa mentione in faciat, revocatione nolit: quia tum locorum specialia et personarum
singularium quae tudine et statuta 1. cum ~~et~~ facti et in facto quae ~~et~~ facilius
facilitate ignorare, ipsi alum tum ~~et~~ habebia in constitutione ~~et~~ generaliter dicta
nisi expresse caveat in ipsa in illaque in alio derogare, ita cit. capit. quae
Caritate data diuturna serie sui diluitat, ut plurimi in profanti obligatione
reflicere in queant: Ubi quisque modo quo leges abrogari possint, et ignorantiam
quae tudine, de qua in pactis maxime fieri et plura dicemus. Finis.

Lectio 2da.

Interpretatione legum ubi congesser
de Epicikia Iuris.

200. Legum interpretatio est sensus et verborum legis quoad per aliud declaratio, et ut ita dicam legalis quidam modus sciendi; fuit enim modus sciendi Lob manifestant ignotum per notius, ita ignotum legis sensum per notius declarat interpretatio legis, et hoc interpretatio quomodo ut ipsa sit fieri debet, hoc sectae declarabimus, adjecto brevi notandum est, quod alia lex dicitur communis, alia limitans, alia exorbitans, alia corrigens ~~collidens~~, et iterum alia favorabilis alia odiosa. Communis est quae verbis et sensu cunctis quibus est et est de jure universorum. Limitans est quae illud quod in communi proviso restringit, ut interdum casu locum non habeat, Exorbitans est quae a communi lege ob favorem cuiusdam vel personae aliquid eximit, et aliis etiam non penale sunt privilegium: differunt quod lex limitans et exorbitans, quod limitans a sua communi certum casum tantum sine restrictione ad personas, extra exorbitans non casum aliquem sed certas respicit personas quas a legis communis simpliciter eximit. Lex corrigens est quam iuris communis vel in toto vel in parte derogat, unde dicitur corrigere quasi illam corrigeret et aliud deleret, Lex favorabilis ea dicitur quae a legislatore pro in favorem alicuius lata est, huiusmodi lex est de libertate et immunitate ecclesiastica, quia quoad in favorem status clericalis et Iulia lata iudicat: lex autem odiosa ea est quae in malum odium, detrimentum, poena (ut statuta est, qui est lex excomunicationis pertinere clericum, et alia leges penales, sed tamen fieri dicitur, quod quamvis omnis lex penalis facta videtur quod talis est, et odiosa, non tamen vicissim omnis lex odiosa sit penalis et patet de irregularitate quae odiosa est attamen sine ullo delicto incurri potest: an autem lex quoad odiosa et in malum in odium lata, an vero sit favorabilis, Colligi debet ex mente legislatoris.

201. Legum interpretatio varia est, sic nomen dividitur in authentica, usuale et doctrinale. Authentica sicut obtinet vim legis, ita etiam non aliis nisi ab ipso legislatore, aut cuius legislatore demandata est, fieri potest, cuius demum est legem authentice interpretari cuius et condere ex leg. 9. et seq. Cod. de legibus. Dixi aut cui per legislatore demandata est, sic ego cum vicariis cura pastoralis summo Pontifici in Petri persona fuit attributa, ipsi etiam quoad interpretari iura divina, et hoc quod Pontifex in eo declaravit, tanquam firma et authentica interpretatio haberi debet, et hoc interpretatio alio

nomine Dei generali, generali quoque interpretatione legum, legum genere indicatur
gloria. Usualis ea est quae sumitur ex moribus et consuetudine populorum, optima
quoque legum interpretatio est ipsa observantia legum consuetudo. Doctrinalis illa in-
terpretatio Dei, quam scholastici sanxerunt SS. quae si fuerit concordantia, vim legis
obtinere videtur, alium quidem ordinem docti legum figurare decernunt, legislatores ex vo-
luntate cunctis meritis profuerunt: quo autem SS. sibi ipsis in explicando obtrudunt,
legis firma interpretatione non sanxerunt, adeoque nego legem, ipsa tamen ex ratione rerum
interpretatione cuique consuetudo apparente illegitimet.

Doctrinalis ipsa interpretatio subdividitur in declaratoria, quae theorica, et
more exclusiva. Declaratoria est congrua verbis et sententiae quae verba
verbis expositio, et hoc ut recte intelligatur, observanda quoque veniunt primo ut
mens proprius quam verba legislatoris inquirat, nam lex 19. ff. de legibus dicit sunt leges
non ex earum verbis tenere sed vim et potestatem. et capit. cum. de regulis iuris
in sexto habetur quod in comitatu in lege, qui legis verba quantum extra legis nihil vol-
tate. et ratio est quia mens legislatoris est ipsa omnia legis. secundo personae et fini
seu ratio legis pro quem lex data est nam in capit. illatum de V. S. ex Hilario dicit
illatum dictum ex eius est assumenda dicti, quia non sermonis res, sed res est sermo
habetur. et ratio est quia sicut legis cognoscing aperta via ad mentem legis-
latoris inveniendam tenemur: et idem observandum est tertio quoque in V. S. tunc dum
aliquis ponatur in gravia, quae dum exinde iniuria alterius aut damna innocentis aut
aliud huiusmodi non sequitur, aut lex ipsa inutilis et illusoria non redditur, nobis proferenda
legis equitate procul dubio a quo ad impetrandum sensum legis est intelligendum. quod si
contingat ut verba legis duplicem sensum faciant, unum naturale et quod habeat ex gra-
matuali significatione, alterum vero legale quemadmodum ex fictione iuris, aut eius modo
legis, puta nomine filii poetae illegitimi quae naturalis, quae legitima, quae adoptiva,
reficiendae et ejusmodi non sit an odiosa an favorabilis, et si sit odiosa strictae sum-
enda sit verba legis, si vero favorabilis assumenda sit latae; legis omni odiosa sit
strictae interpretatio, et extra genus ac gramaticale sit verborum tenore, quae dum
in ipsa lege aliud certius intelligitur, intendendum non est, extra legem favorabilem sit

amplae interpretatis, et sic quidcunque sub verbo legis poenae sive iuridice sive gramaticaliter illegi, ad illud favor legis debet extendi, nisi expresse aliud ex ipsa lege innotescat, itaque sub nomine filij in favorabilibus illegunt etiam adoptivi, sicut nomine Clerici veniunt omnes personae Ecclesiae et Deo dicatae Religiosi etiam Novitij Moniales etc. extra in odiosis non veniunt nisi proprii filij, Religiosi professi aut Clerici proprietates etc.

203. Comprehensiva doctrinalis interpretatio illa dicitur per quam tenor ~~[illegible]~~ verborum legis extenditur etiam ad alias quasvis personas, ad quas per rationis identitatem lex respicere praesumitur ex mente legislatoris. Dicitur autem comprehensiva, quia non ad illud solum respicit quod in lege expressum sed etiam ad id, quod per Candidatam rationis in mente legislatoris praesumitur esse verbum legis comprehensum, et haec interpretatio procedit quidem in utraque materia sive odiosa sive favorabili, magis tamen in favorabili attendenda est, quam quae odiosa est, stricte quae vero favorabilia amplae sunt interpretationis. Mere extensiva denique interpretatio legum ea est per quam ob paritatem rationis extenditur lex quaedam ad personas aut casus qui neque verbis neque mente legislatoris in lege eiusmodi continetur, et haec sive mente legislatoris constat in conscientia non obligat, quia ut saepius diximus, lex ultra mente legislatoris non obligat: ergo etc. sed tamen haec interpretatio in iure civili frequenter contingit, et ut dicit Bonacina recte adhibetur, ubi casus in iure aliter non invenitur expressus, quia ubi alia legis aeternatio non est, rationis aequalitas legem ex alia lege supplet. Sed haec aria legum interpretatione nobis dicta sufficiant.

204. Superest ut pauca quaedam de Epickia addamus est autem Epickia benigna legis interpretatio rationis aequum et bonum declarans casum aliquem particularem ex mente legislatoris ob suas circumstantias speciales sub lege universaliter expressa non contineri ut colligitur ex Arist. 5. Eth. c. 10. dicente aequum et bonum sive Epickia est emendatio iusti legitimi nam lex quidem universalis est, fieri autem non potest, ut de quibusdam universaliter recte dicatur, sed lex id accepit, quod fit plerumque non ignorans quodque defuere, et est nil omnino lex recta defectus autem non est in lege, nec in legislatore, sed in ipsa rei

naã: gtinuo enim rerũ earũ, quæ sub actione cadunt, maã talis ẽ: cum igitur lex quid universaliter loqtur, in his autem præter universale quidam accidit, bene recte se habet, ut ea parte, qua legislator omiserit, atque peccavit absolute locutus, emendetur defectus, qd et ipse legislator, si adesset, hoc modo dixisset. ita Arlis exgbus habet, qd qdoque ob circumstantias intervenientes æquitatis rãõ exposcat, ut gtra verba legis rdumente legislatoris agatur: cui gsentit S. D. hic q. 96. a. 6. et q. 120. a. 1. unde Caietanus dicit, qd Epickia sit directio legis ubi deficit pr universale. locum habet Epickia pprie tm in legibus obligantibus, unde generaliter loqdo Epickiæ locum qdo lex universaliter lata in casu particulari ob intervenientem circumstantiam ita redditur difficilis, ut moraliter quis præsumere poit lege illa ad tale circumstantia n repexisse, et pro ea latã legislatorẽ noluisse: in legibus go irritantibus Epickiæ locum nõ, et ideo iuxta DD. n valet matrimoniũ Clandestinũ etiam tempore pestis initum, neque testamentũ solemne sine 7. testibus, tales enim leges præcise reficiunt uniformitatem actuũ. et ex his etiam ea quæ de Epickia dicta fuerant satis patent.

Sectio 3tia

Consuetudine.

Consuetudo ex S. Isidoro l. 5. Etimol. c. 3. et habetur in capit. gsuetudo dist. 205. 1. defitur qd sit ius quoddã moribus institutum, qd pro lege suscipitur, dum deficit lex, vel etiam dici poest cum Alphonso Rege Hispaniæ quod suaedo ius n scripta qd ex longo et gtinuo usu ortũ habet. dicitur ius qd idem ẽ ac lex et vim generis tenet, gsuetudo enim postqm figet legis ratione obtinet ut ex S. Aug. docet S. D. hic q. 97. a. 3. in argto sed gtra dicens: sed gtra ẽ qd Aug. dicit in Epist. ad Casulanũ mos populi Dei et instituta maiorũ pro lege sit tenenda, et sic prævaricatores legũ divinarũ ita et gtemptores gsuetudinũ Ecclesiasticarũ coercendi sunt hæc S. D.